

JERZY KOTKOWSKI

KANDYDACI DO KAPŁAŃSTWA PRZYSZŁOŚCIĄ DUSZPASTERSTWA? STOSUNEK PRZYSZŁYCH DUSZPASTERZY DO DUSZPASTERSTWA MŁODZIEŻY W ŚWIETLE BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Młodzież jest przyszłością danej społeczności, nadzieją Kościoła¹. Z punktu widzenia przyszłości skupienie uwagi Kościoła, duszpasterzy i osób odpowiedzialnych za przekaz Ewangelii na ludziach młodych jest bardzo istotne. Młodych cechuje duża otwartość i autentyczność, dlatego kształtowanie tej grupy eklezjalnej na dojrzałych chrześcijan, świadomych konieczności dawania świadectwa swojej wiary, stanowi ważne zadanie dla pastoralnej działalności Kościoła², w której chodzi o ukierunkowanie ludzi na Chrystusa-Zbawiciela³. Zadanie towarzyszenia ludziom młodym w wędrówce do Chrystusa spoczywa m.in. na kapłanie, który powinien doprowadzać ich do pełni zbawienia⁴. Duszpasterz swoje umiejętności dialogowania i pracy z młodzieżą zyskuje nie tylko w czasie pełnienia posługi kapłańskiej, ale także znacznie wcześniej, w ramach formacji seminaryjnej, kiedy winien coraz bardziej poznawać Chrystusa, Kościół i odnajdywać się w określonym stylu życia, charakterystycznym dla kapłanów. W tym czasie powinien też zdobyć wiedzę teoretyczną i praktyczną, którą będzie mógł w przyszłości wykorzystać

¹ Por. DWCH 2.

² Por. M. Fiałkowski, *Papieża Franciszka inspiracje dla duszpasterstwa młodzieży*, „Polonia Sacra” 20 (2016) nr 4 (45), s. 92-93. Duszpasterstwo młodzieży jest jednym z zasadniczych ogniw misji Kościoła, dlatego uwzględnia się je w całościowych programach duszpasterskich. Zob. J. Kurosz, *Duszpasterstwo młodzieży w ogólnopolskich programach duszpasterskich (2000-2015)*, „Teologia Praktyczna” 16 (2015), s. 79-94.

³ Por. J. K. Przybyłowski, *Duszpasterstwo jako działalność ludzka*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 9 (2014) nr 3 (24), s. 76-78. Wspólnota Kościoła nie może się dyspensować od podjęcia zbawczej misji, która jest misją trynitarną, wyznaczającą żywotność wszelkich struktur eklezjalnych. Por. K. Jeżyńska, *Odpowiedzialność Kościoła za dar zbawienia*, „Studia Theologica Varsoviensia” 2 (2015), s. 92.

⁴ Por. D. Lipiec, *Teologiczne podstawy duszpasterstwa młodzieży*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 9 (2014) nr 2 (23), s. 10.

w pracy kapłańskiej. Stąd formacja duszpasterska seminarzystów nie może być zwyczajnym szkoleniem, ale musi prowadzić do ukształtowania wrażliwości pasterskiej⁵.

W koncepcji duszpasterstwa młodzieżowego proponowanej przez papieża Franciszka – istotą jest bliskość; kapłan ma być blisko młodych i im towarzyszyć⁶. Realizacja takiej wizji duszpasterstwa będzie spoczywać na alumnach, którzy w przyszłości staną się kapłanami. Rodzi się zatem pytanie: jak wygląda stosunek kleryków – przyszłych duszpasterzy do duszpasterstwa młodych, biorąc pod uwagę m.in. ich osobiste doświadczenia? W jaki sposób klerycy przygotowują się do przyszłych zadań duszpasterskich? Odpowiedzi na te m.in. kwestie dostarczają przeprowadzone badania ankietowe, których wyniki zostaną poniżej przedstawione.

1. METODOLOGIA BADAŃ

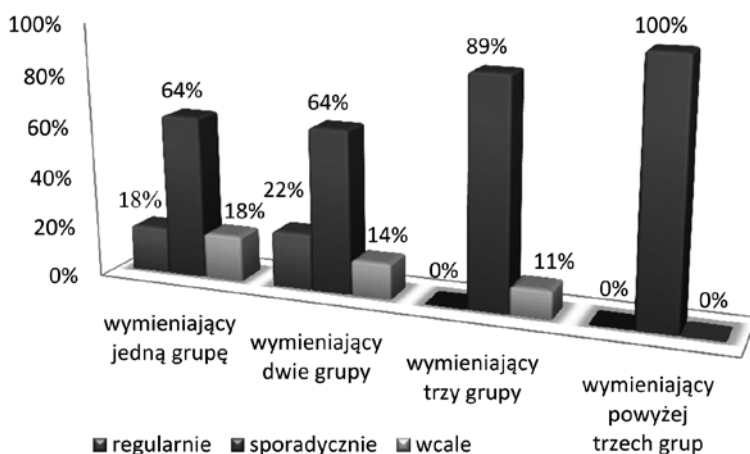
Badania zostały przeprowadzone wśród 50 alumnów jednego z polskich diecezjalnych wyższych seminariów duchownych w drugim kwartale 2017 roku, w formie papierowej ankiety. Ankietyzacja objęła kleryków z roczników 1-5, w tym nowych diakonów, którzy powinni ukończyć seminarium w 2018 roku. Pominięto natomiast osoby z rocznika 6., które w br. przyjęły święcenia kapłańskie, kończąc seminarium. W ten sposób wyłoniono grupę przyszłych duszpasterzy, tzn. kandydatów do kapłaństwa ministerialnego. Badani pochodzili z miejscowości: >5 tys. (26 proc. badanych), <5 tys. – 10 tys. (6 proc.), <10 tys. – 50 tys. (14 proc.), <50 tys. – 100 tys. (10 proc.), <100 tys. – 500 tys. (0 proc.) oraz <500 tys. mieszkańców (44 proc. ankietowanych). Ankieta składała się z 19 pytań: zamkniętych, otwartych i półotwartych. Część pytań półotwartych zakładała możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi, pozostałe dawały możliwość wskazania tylko jednej zaproponowanej w kwestionariuszu lub podanej przez respondenta odpowiedzi. Niektóre pytania były adresowane jedynie do osób, które wcześniej w określony sposób odpowiedziały na postawione pytanie. Strukturalnie ankieta została podzielona na cztery bloki pytań: dotyczące duszpasterstwa Kościoła w ogólności, duszpasterstwa młodzieży, zaangażowania alumna w Świątowe Dni Młodzieży, a także formacji pastoralnej kleryka. Liczba osób biorących udział w badaniu sprawia, że prezentowane tutaj wyniki prowadzą jedynie do zasygnalizowania ogólnych wniosków. Jednak seminarzyści stanowią dość zwartą społeczność, dlatego zaobserwowane rezultaty badań mogą obrazować generalne tendencje dotyczące tej warstwy eklezjalnej.

⁵ Por. PDV 57-58.

⁶ Por. D. Lipiec, *The implications of the teaching of Pope Francis for youth ministry during World Youth Day in Krakow*, „Roczniki Teologii Katolickiej” 15 (2016) nr 2, s. 138.

2. DUSZPASTERSTWO KOŚCIOŁA W DOŚWIADCZENIU ALUMNÓW

Na początku sprawdzano, czy kandydaci do kapłaństwa przed wstąpieniem do seminarium byli zaangażowani w jakieś formy i grupy duszpasterskie na poziomie parafialnym lub diecezjalnym? Na 50 badanych respondentów zdecydowana większość, bo aż 92 proc. kleryków, czyli 46 osób było zaangażowanych w duszpasterstwo Kościoła. 8 proc. to osoby, które nie były zaangażowane w żadną z istniejących grup duszpasterskich. Spośród respondentów wymieniających grupy duszpasterskie, w które przed seminarium się angażowali, można wyodrębnić cztery kategorie: zaangażowanych/uczestniczących w życiu jednej grupy duszpasterskiej, dwóch grup, trzech grup duszpasterskich, a także osoby działające w więcej niż trzech grupach. Tylko jedną grupę wymieniło 48 proc. badanych, dwie grupy – 30 proc. respondentów, trzy grupy – 20 proc., a więcej niż trzy grupy wymieniło 2 proc. kleryków. Alumni wskazywali takie grupy jak: duszpasterstwo służby liturgicznej; Oaza Ruch Światło-Życie; Ruch Rodzin Nazaretańskich; Przymierze Miłosierdzia; Eucharystyczny Ruch Młodych; Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży; Salezjańska Wspólnota Ewangelizacyjna; Werbistowskie Centrum Młodych; krąg biblijny; Szkoła Nowej Ewangelizacji; Odnowa w Duchu Świętym; Żywy Różaniec; duszpasterstwo akademickie działające przy różnych parafiach i kościołach rektoralnych; młodzież pijarska skupiona wokół szkoły prowadzonej przez ten zakon; schola młodzieżowa; chór parafialny; parafialna rada duszpasterska; wspólnota dorosłych; wspólnota charyzmatyczna; grupa mło-

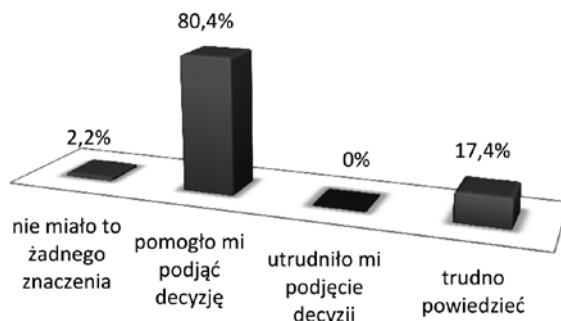
Rys. 1. Częstotliwość zaangażowania się po przyjęciu do seminarium w działalność wymienionych przez respondentów grup duszpasterskich w stosunku do liczby grup, które respondenci wskazywali. (Podstawa badania: osoby, które angażowały się w jakieś grupy duszpasterskie przed przyjęciem do seminarium duchownego; N=46)

dzieżowa; grupa duchowego wsparcia; archidiecezjalne duszpasterstwo młodzieży „Jordan”, a także grupy studenckie zajmujące się niepełnosprawnymi. W sumie ponad 20 różnych grup i wspólnot.

Dalej pytano badanych, czy jako klerycy uczestniczą w życiu wymienionych wspólnot na tyle, na ile pozwala im obecnie czas? (Podstawa badania: ci, którzy zadeklarowali, że angażowali się w działalność grup duszpasterskich przed przyjściem do seminarium; N=46). Respondenci w znacznej większości (70 proc.) stwierdzili, że sporadycznie biorą udział w życiu grup duszpasterskich, które poznali przed seminarium. Regularne zaangażowanie zadeklarowało 15 proc. ankietowanych. Tyle samo kleryków odpowiedziało, że obecnie wcale nie angażuje się w życie tych wspólnot.

Biorąc pod uwagę zadeklarowaną częstotliwość zaangażowania ogółu respondentów (92 proc.) w działania grup duszpasterskich od momentu wstąpienia do seminarium duchownego oraz wymienione przez nich różne grupy duszpasterskie, z którymi byli w przeszłości związani, można zauważyć, że w obecnym stanie najczęściej sporadycznie uczestniczących w działaniach tych grup było tych, którzy wymieniali trzy grupy duszpasterskie (89 proc.). Prawie po 2/3 wymienianych jedną i dwie grupy sporadycznie działa w nich po przyjściu do seminarium. Respondent, który wskazał powyżej trzech grup duszpasterskich, działa w nich sporadycznie. Pośród regularnie uczestniczących w życiu grup duszpasterskich najczęściej było tych, którzy związani byli z dwiema grupami (22 proc.), a także z jedną (18 proc.). Tych, którzy wcale się nie angażują w działania grup duszpasterskich najczęściej można zaobserwować wśród wymienianych jedną grupę duszpasterską (18 proc.).

W ankiecie starano się sprawdzić, na ile alumni wiążą przynależność do różnych grup duszpasterskich ze swoim powołaniem, a ściślej – z decyzją o rozpoczęciu formacji seminarialnej. Respondenci mogli wskazać tylko jedną odpowiedź, która według nich najlepiej oddaje badaną zależność.

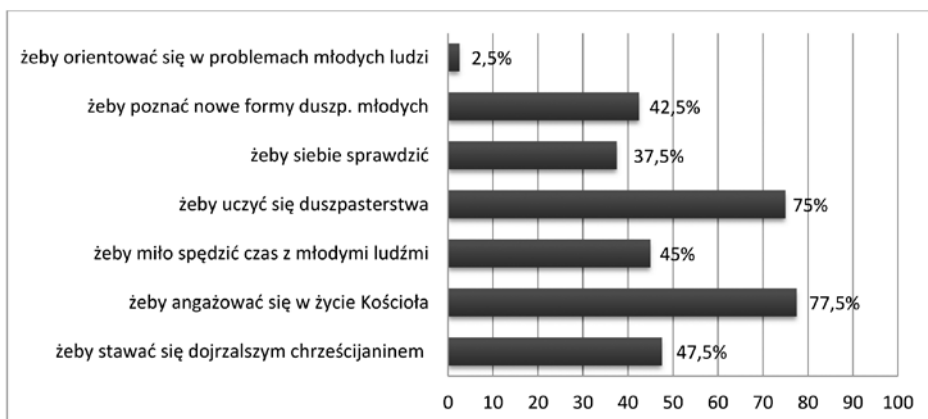
Rys. 2. Na ile twoje zaangażowanie w wymienione przez ciebie grupy duszpasterskie wpłynęło na decyzję o wstąpieniu do seminarium? (Podstawa badania: ci, którzy zadeklarowali, że przed przyjściem do seminarium angażowali się w jakieś grupy duszpasterskie; N=46)

Pośród zanotowanych wyników największa grupa respondentów odpowiedziała, że uczestnictwo w życiu konkretnej grupy duszpasterskiej miało realny wpływ na ich przyszły wybór drogi życiowej – wstąpienia do seminarium (80,4 proc.). Nie było natomiast takich, którzy by stwierdzili, że przynależność do struktur duszpasterskich utrudniła im podjęcie decyzji o pójściu do seminarium. Niewielki odsetek respondentów (2,2 proc.) zauważył, że ich wcześniejsze zaangażowanie w duszpasterstwo nie miało żadnego wpływu na wybór powołania. Ponad 17,4 proc. wskazało, że trudno powiedzieć, czy bycie w grupie duszpasterskiej miało istotny wpływ na powołanie.

3. ALUMNI W PERSPEKTYWIE DUSZPASTERSTWA MŁODZIEŻY

Jednym z ważnych obszarów działalności pastoralnej Kościoła jest troska o młodzież. Z tego względu ankietowanych pytano o to, czy obecnie angażują się w jakieś formy duszpasterstwa młodzieży? Zdecydowana większość badanych respondentów (N=50), bo aż 4/5 badanych (80 proc.) stwierdziła, że biorą udział w czasie odbywania formacji seminaryjnej w działaniach grup młodzieżowych. Pozostała 1/5 ankietowanych (20 proc.) w ogóle nie angażuje się w duszpasterstwo młodych.

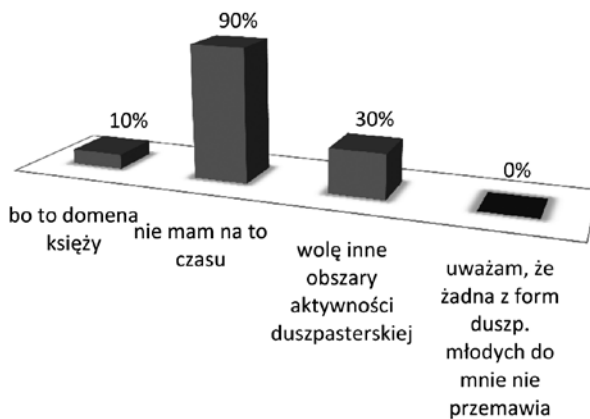
W ankiecie pytano o motywy i powody zaangażowania się kleryków w duszpasterstwo młodych teraz, kiedy ich życie nie toczy się w takich warunkach jak wcześniej (parafialnych), ale w seminaryjnych.

Rys. 3. Dlaczego angażujesz się jako kleryk w działania grup duszpasterstwa młodych?
 (Podstawa badania: ci, którzy odpowiedzieli, że obecnie jako klerycy angażują się w duszpasterstwo młodych; N=40). Istniała możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi, dlatego dane nie sumują się do 100 proc.

Najczęstszym powodem, dla którego klerycy działają w duszpasterstwie młodzieży, jest chęć angażowania się w życie Kościoła – 77,5 proc. badanych. Równie silną racją, skłaniającą 3/4 seminarzystów do aktywności w tym obszarze jest pragnienie uczenia się duszpasterstwa. Dalej jako motyw wskazywali jasny cel – stawanie się dojrzałym chrześcijaninem (47,5 proc.). Na miłe spędzenie czasu z młodymi ludźmi wskazywało 45 proc. ankietowanych, a 42,5 proc. stwierdziło, że poznawanie nowych form duszpasterstwa młodych skłania ich do zaangażowania się w nie już teraz. Sprawdzenie siebie, swojej osobowości, stanowi jeden z najmniej liczących się motywów działania dla kleryków (37,5 proc.). Znikomy odsetek kleryków (2,5 proc.) stwierdziło, że angażują się w duszpasterstwo młodych, ponieważ chcą się orientować, jakie problemy ma dzisiaj młodzież. Jeden z ankietowanych sformułował też swój motyw – wezwanie Chrystusa, który zaprasza go do takiego działania.

O powody ich postawy pytano także tych kleryków, którzy obecnie w ogóle nie angażują się w duszpasterstwo młodzieży (20 proc. ogółu badanych).

Rys. 4. Dlaczego jako kleryk nie angażujesz się w duszpasterstwo młodzieży?
 (Podstawa badania: ci, którzy odpowiedzieli, że obecnie jako klerycy nie angażują się w żadne formy duszpasterstwa ludzi młodych; N=10). Istniała możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi, dlatego dane nie sumują się do 100 proc.

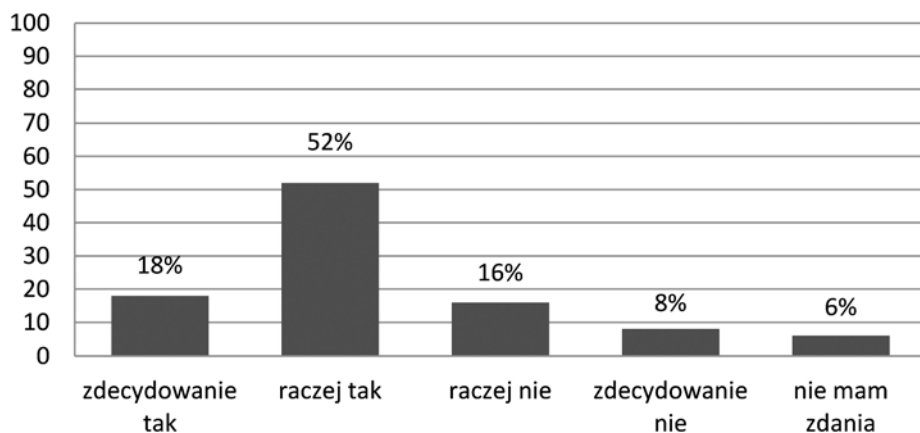
Z kilku możliwych odpowiedzi, nikt z ankietowanych nie wskazał jako powodu braku swojego zaangażowania w duszpasterstwo młodzieży, że żadna z obecnych jego form do niego nie przemawia. Zdecydowana większość wskazywała jako właściwy powód brak czasu na podejmowanie tego typu aktywności – 90 proc. Niewielka część stwierdziła, że woli inne obszary aktywności duszpasterskiej (30 proc.), a 10 proc. jest zdania, że duszpasterstwo młodych jest domeną księży, a oni nimi jeszcze nie są.

Niezależnie od tego, czy kleryk angażuje się w duszpasterstwo młodych, czy tego nie czyni, to jednak jako kapłan będzie miał ku temu wiele sposobności. Kleryków pytano więc, gdyby mieli możliwość wyboru, jaką grupą młodzieżową chcieliby się w przyszłości jako kapłani zajmować; mieli wskazać jedną wybraną wspólnotę. Alumni wybierali różne wspólnoty, z którymi chcieliby w przyszłości współpracować (N=48). W sumie wskazano 12 konkretnych organizacji religijno-katolickich, skupiających młodych ludzi (i nie tylko), które są najbliższe przyszłym prezbiterom. Wśród wymienianych przez respondentów grup dominowały: Liturgiczna Służba Ołtarza, którą wybrałoby 23 proc. badanych; Oaza Ruch Światło-Życie – 21,0 proc.; Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży – 14,6 proc.; Odnowa w Duchu Świętym – 8,4 proc. Po 2 proc. respondentów podało Pomocników Matki Kościoła, Eucharystyczny Ruch Młodych, krąg biblijny, scholę młodzieżową czy nawet harcerzy (nawet jeśli nie są *stricto* kościelną grupą). Obok określonych i imiennie nazwanych grup pojawiły się także takie, które można by sklasyfikować jako związane z wiekiem. Pośród tych największą popularnością cieszy się młodzież średnia (8,4 proc. badanych), ale też młodzież studencka, skupiona w duszpasterstwach akademickich – 6,3 proc. chciałoby z nią w przyszłości pracować. Najmniejszą ochotę do pracy respondenci przejawiają wobec młodzieży gimnazjalnej – zaledwie 2 proc. ankietowanych. Trzeba też dodać, że 6,3 proc. badanych stwierdziło, udzielając odpowiedzi na postawione w ankiecie pytanie, że nie są w stanie podać jakiegóż konkretnej wspólnoty młodzieżowej, którą chcieliby z własnej woli w przyszłości się zajmować.

W kontekście udzielonych odpowiedzi, istotną kwestią było uzyskanie od respondentów informacji uzasadniających, dlaczego wybrali te konkretne grupy duszpasterskie. Respondenci wybierający ministrantów tak argumentowali swój wybór: bliska im duchowość; dobra znajomość celów tej grupy; najważniejsza z grup młodzieżowych, z której rodzą się powołania; osobisty talent do zajmowania się ministrantami. Ci, którzy wybraliby Oazę, podkreślali, że przekonują ich do tego następujące powody: dobry program formacyjny; miejsce, gdzie można pogłębić własną wiarę; atmosferę oazową; najlepsza znajomość tej grupy na tle innych formacji młodzieżowych; osobiste uczestnictwo w rekolekcjach oazowych; znajomi wywodzący się z tej grupy i przekonanie, że to wspólnota, która mogłaby im samym wiele dać. Trzecia spośród najpopularniejszych grup młodzieżowych, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, przekonała do siebie przyszłych duszpasterzy m.in. tym, że osobiście mogli doświadczyć siły tej wspólnoty; wielu było na wyjeździe z KSM-em; przekonali się, że KSM wykonuje dobrą robotę wśród młodych; dobrze poznali tę grupę; mają możliwość polegania na tej grupie; zauważyli wysoki poziom formacyjny, uczący wartości patriotycznych, a także fakt, że niektórzy sami wywodzą się z tej grupy i to ich skłania do przyszłej współpracy z tą grupą młodzieżową. Analizując odpowiedzi respondentów, którzy wybierali Odnowę w Duchu Świętym, można zarejestrować wśród nich następujące uzasad-

nienia: możliwość przeżycia w tej grupie wrażeń emocjonalnych, które są wpisane w życie młodego człowieka; upodobanie do spontanicznej modlitwy; wyraźne działanie Ducha Świętego; przekonanie, że w niej jest przyszłość Kościoła. Ci, którzy wybierali grupy wiekowe, zaznaczali, że młodzież gimnazjalna, średnia, ale także studencka potrzebuje dobrych wzorów; jest autentyczna w wyznawaniu swojej wiary; musi mieć wsparcie, ponieważ przeżywa ważny w swoim życiu czas. Duszpasterstwo akademickie przekonuje do siebie kleryków tym, że jest im bliskie z racji czasu studiów, który jest wspólny wszystkim studiującym, a także stwarza możliwości podejmowania różnorodnych działań. Ankietowani, którzy wybraliby scholę młodzieżową wskazywali na fakt, że śpiewem można wyrażać siebie i wiarę, a przez to dawać świadectwo o Ewangelii.

W kontekście różnorodnych doświadczeń związanych z życiem wspólnot i grup młodzieżowych w Kościele, które alumni mają już za sobą, w ankiecie pytano również o to, czy zgadzają się ze stwierdzeniem, że w Kościele jest wystarczające różnicowanie grup młodzieżowych, w których każdy może się odnaleźć.

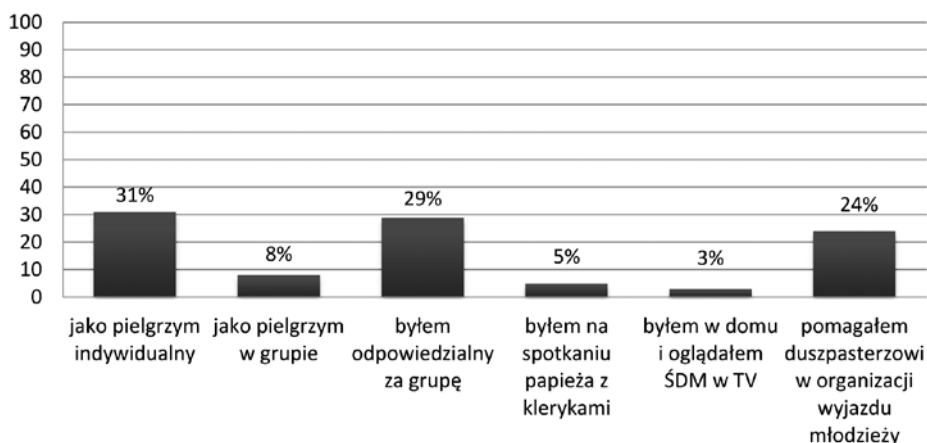
Rys. 5. Czy twoim zdaniem w Kościele jest wystarczająca liczba grup młodzieżowych, w których każdy może się odnaleźć? (Podstawa badania: wszyscy respondenci; N=50).

Zdecydowane przekonanie o tym, że w Kościele jest wystarczająca liczba wspólnot duszpasterstwa młodzieżowego wyraziła prawie 1/5 badanych. W opinii 8 proc. respondentów w Kościele zdecydowanie nie ma odpowiedniej liczby grup młodzieżowych. Ponad 1/2 alumnów stwierdziła, że raczej jest w Kościele odpowiednia oferta duszpasterstwa młodych. 16 proc. badanych podkreśliło, że w ich ocenie w Kościele raczej nie ma wystarczającej liczby grup młodzieżowych. Pozostałe 6 proc. ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

4. KANDYDACY DO KAPŁAŃSTWA A ŚWIATOWE DNI MŁODZIEŻY

Wydaje się, że z pastoralnego punktu widzenia najważniejszym wydarzeniem w ciągu ostatnich lat dla duszpasterstwa młodzieży były Światowe Dni Młodzieży, które odbywały się w 2016 roku⁷. Biorąc pod uwagę takie założenie respondentów, czy brali udział w spotkaniu Światowych Dni Młodzieży w Krakowie, można było zaznaczyć jedną z trzech możliwych odpowiedzi: „tak”, „nie”, „tylko w diecezji”. Rozróżniono tym samym udział w ŚDM w samym Krakowie podczas centralnych uroczystości z udziałem papieża a udziałem w ŚDM w ramach diecezjalnych spotkań młodzieży, która spędzała ten czas w różnych regionach kraju, poznając z bliska Kościoły partykularne. Ponad 3/4 badanych kleryków (76 proc.) wzięło udział Światowych Dniach Młodzieży, będąc obecnym w Krakowie podczas centralnych obchodów tego święta młodych. 1/5 ankietowanych zadeklarowała, że nie brała udziału w spotkaniach ŚDM w Krakowie. Niewielki odsetek badanych, bo 4 proc. badanych stwierdziło, że brało udział w spotkaniach ŚDM, ale tylko w wymiarze diecezjalnym, nie uczestnicząc już w centralnym spotkaniu w Krakowie.

Ważne było także zweryfikowanie motywów udziału lub braku udziału w ŚDM w Krakowie; mniejsze znaczenie miało to, czy kleryk brał udział w spotkaniu w diecezji. Z tego powodu 76 proc. ankietowanych pytano o to, w jakim charakterze brali udział w ŚDM w Krakowie.

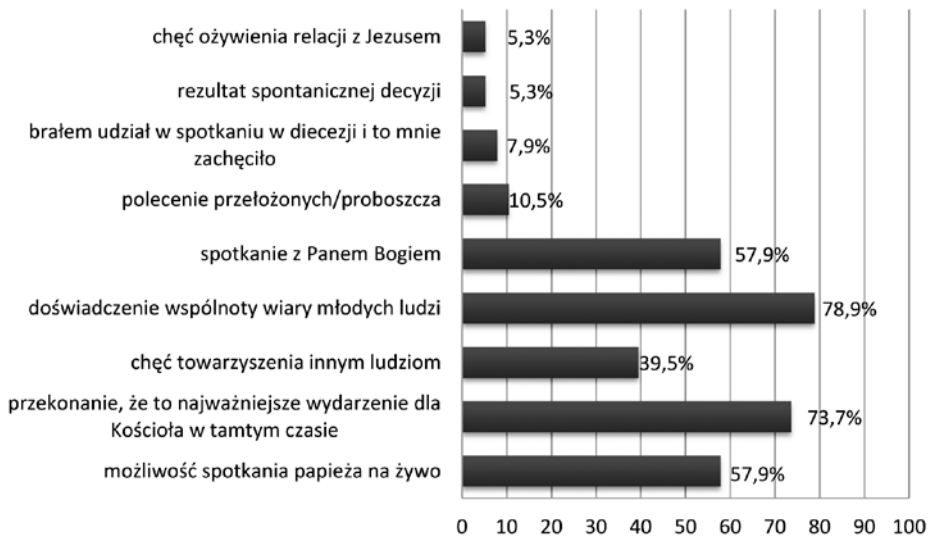

Rys. 6. W jakim charakterze brałeś udział w centralnych obchodach Światowych Dniach Młodzieży w Krakowie? (Podstawa badania: ci, którzy zadeklarowali, że byli na centralnych obchodach ŚDM w Krakowie; N=38).

Dane zostały zaokrąglone do pełnych wartości, sumując się do 100 proc.

⁷ Na temat znaczenia Światowych Dni Młodzieży w życiu Kościoła młodych ludzi zob.: K. Pawlina, *World Youth Day. From John Paul II to Francis*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 29 (2016) nr 2, s. 200-208.

Największy odsetek badanych – 31 proc. wzięło udział w ŚDM w Krakowie jako pielgrzymi indywidualni, niezwiązani z żadną grupą. Spora część respondentów brała udział w spotkaniu ŚDM, będąc odpowiedzialnym za grupę (29 proc.). Pomoc kapłanowi w organizacji wyjazdu młodzieży na spotkanie w Krakowie zadeklarowało 24 proc. ankietowanych. Pozostali brali udział w Krakowie jako zwyczajni pielgrzymi w grupie (8 proc. badanych) lub też byli obecni jedynie na spotkaniu papieża z polskimi seminarzystami w Krakowie-Łagiewnikach (5 proc.). Spośród 76 proc. badanych, którzy zadeklarowali swój udział w ŚDM w Krakowie, 3 proc. stwierdziło jednak, że ich obecność w Krakowie polegała na oglądaniu spotkania w telewizji.

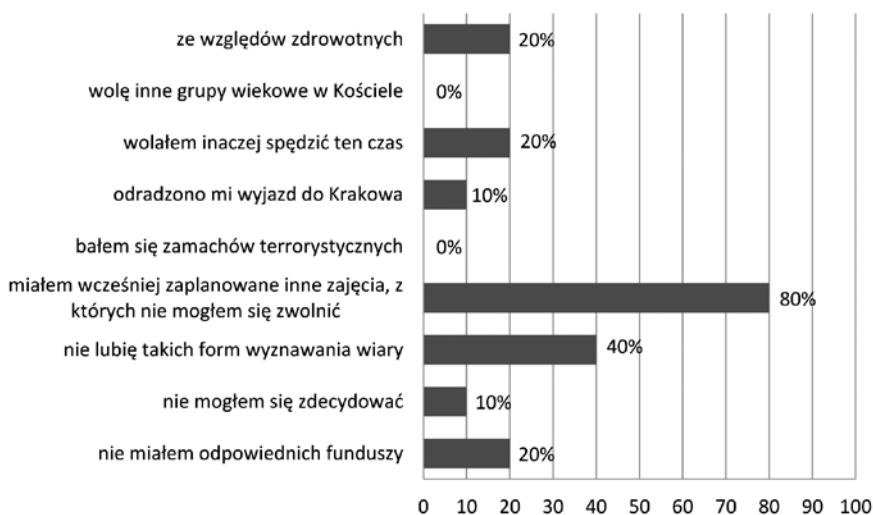

Rys. 7. Co cię skłoniło do udziału w Światowych Dniach Młodzieży w Krakowie? (Podstawa badania: ci, którzy brali udział w spotkaniach ŚDM w Krakowie; N=38). Istniała możliwość wyboru kilku odpowiedzi, a także dopisania własnych motywacji, dlatego dane nie sumują się do 100 proc.

Dokonując analizy udzielonych przez respondentów odpowiedzi można stwierdzić, że ponad 3/4 badanych wskazała jako motywację udziału w ŚDM w Krakowie doświadczenie wspólnoty wiary młodych ludzi. Przekonanie, że ŚDM w Krakowie były najważniejszym wydarzeniem dla Kościoła w tamtym czasie skłoniło do udziału w nim 73,7 proc. kandydatów do kapłaństwa. Spotkanie z Panem Bogiem, a także możliwość spotkania papieża na żywo były tak samo istotnym argumentem przemawiającym za udziałem w ŚDM w Krakowie (dla 57,9 proc. badanych). Dla seminarzystów istotną motywacją było także pragnienie towarzyszenia innym ludziom w tym wydarzeniu (39,5 proc. badanych). Najmniejsze

znaczenie dla respondentów miało polecenie przełożonych lub też własnego proboszcza do wyjazdu do Krakowa (10,5 proc.), czy także fakt, że wcześniej wzięli udział w spotkaniu ŚDM w swojej diecezji i to spowodowało, że zdecydowali się na udział w ŚDM również w Krakowie (7,9 proc.). Niewielka część, bo zaledwie 5,3 proc. ankietowanych przyznało, że udział w ŚDM w Krakowie był ich spontaniczną decyzją. Taki sam procent badanych wskazał, że pojechali do Krakowa, aby ożywić swoją relację z Jezusem.

O powody ich decyzji pytano także tych, którzy nie byli w Krakowie na Świątowych Dniach Młodzieży (20 proc. ogółu badanych; N=50).

Rys. 8. Co było powodem, że nie brałeś udziału w centralnych obchodach Świątowych Dniach Młodzieży w Krakowie? (Podstawa badań: ci, którzy zaznaczyli, że nie byli na ŚDM w Krakowie; N=10). Istniała możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi, dlatego dane nie sumują się do 100 proc.

Najwięcej badanych, bo aż 80 proc. podkreśliło, że nie było w Krakowie na ŚDM, ponieważ miało już wcześniej zaplanowane inne zajęcia, z których nie mogli się zwolnić. 2/5 respondentów stwierdziło, że nie lubi takich form wyznawania wiary, dlatego nie pojechali do Krakowa. Po 20 proc. ankietowanych zaznaczyło, że powodem ich nieobecności na ŚDM w Krakowie była chęć spędzenia tego czasu w inny sposób, ale równie silnym powodem był brak odpowiednich środków finansowych. Na wyjazd do Krakowa nie mogło się zdecydować 10 proc. badanych, dlatego nie wzięło udziału w tym wydarzeniu. Była także niewielka część osób (10 proc.), którym odradzono wyjazd do Krakowa. Żaden z badanych nie wskazał jako powodu braku swojego udziału w centralnych obchodach ŚDM w Krakowie z obawy związanej z ryzykiem pojawienia się zamachów terrorystycznych. Podob-

nie żaden z respondentów nie stwierdził, że z racji, że woli inne grupy wiekowe w Kościele aniżeli młodzież, nie wziął udziału w wydarzeniu ŚDM w Krakowie. Jeden z respondentów zaznaczył, że żałuje, że nie pojechał do Krakowa.

Seminarzystów, którzy nie byli w Krakowie na ŚDM poproszono także o podanie możliwej motywacji, mogącej skłonić ich do udziału w tym wydarzeniu. Nie podajemy procentowego udziału pojawiających się odpowiedzi, ponieważ praktycznie każdy ankietowany podawał inny powód; żadna z odpowiedzi nie przekraczała 25 proc. Poszczególni respondenci wskazywali, że pojechaliby do Krakowa, gdyby: koszty uczestnictwa były niższe; był zorganizowany wyjazd z ich rodzinnej parafii; mieli zapewnione pewne miejsce na Campus Misericordie w Brzegach; mieli jakieś konkretne zadanie związane z organizacją ŚDM; pojawiła się zachęta ze strony znajomych; był łatwiejszy dostęp do osób odpowiedzialnych za wydarzenie; miejsce ŚDM było bliżej; była gratyfikacja finansowa za wykonanie konkretnego zadania.

5. PRZYGOTOWANIE DO PEŁNIENIA ROLI DUSZPASTERZA MŁODYCH LUDZI

Okres formacji seminaryjnej zgodnie z programowymi założeniami Kościoła ma przygotowywać kandydatów do kapłaństwa do pełnienia w przyszłości różnych funkcji i zadań związanych z wykonywaniem święceń prezbiteratu. Obok formacji ludzkiej i intelektualnej równie istotna jest formacja pastoralna, która powinna stwarzać klerykom możliwości rozwoju własnych kompetencji duszpasterskich. Formacja pastoralna obejmująca całe spektrum problemowe teologii pastoralnej ma bowiem kształtować duszpasterzy do pracy w Kościele i świecie⁸. Jest to ważne, ponieważ kapłani stykają się z bardzo różnymi środowiskami, w których pełnią swoją posługę⁹. Jedną z grup, z którą kapłani zwłaszcza na początku swojej posługi mają największy kontakt, jest młodzież w różnym wieku. Biorąc pod uwagę niezbędność formacji pastoralnej, którą otrzymują klerycy, poproszono ich o wyrażenie opinii w na jej temat.

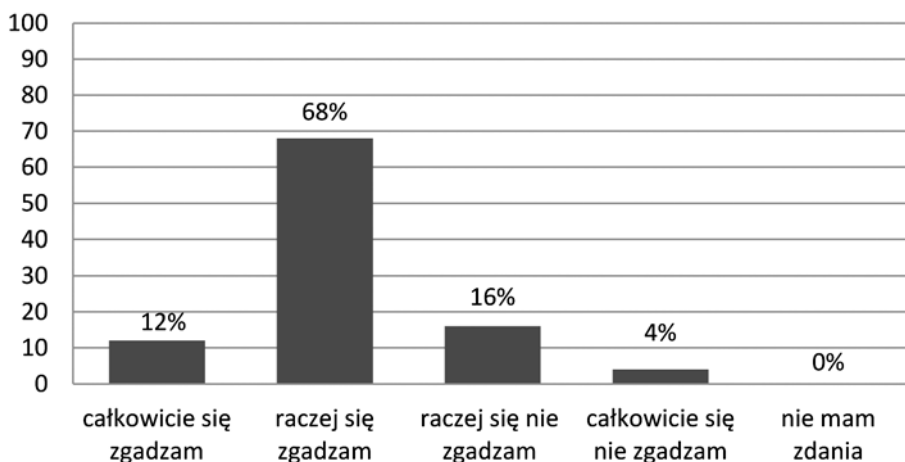
Respondentów pytano, na ile zgadzają się ze stwierdzeniem, że formacja seminaryjna jest wystarczająca do tego, by w przyszłości być dobrymi duszpasterzami ludzi młodych? Na 48 respondentów 37,5 proc. stwierdziło, że formacja w semi-

⁸ Por. R. Kamiński, *Pojęcie i specyfikacja teologii pastoralnej*, w: *Status naukowy teologii pastoralnej*, red. J. Mikołajec, Opole 2003, s. 16.

⁹ O znaczeniu formacji pastoralnej w procesie kształtowania kandydatów do kapłaństwa na konkretnym przykładzie zob.: R. Ceglarek, *Formacja pastoralna alumnów w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie w latach 1926-1991*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 9 (2014) nr 3 (24), s. 225-250.

narium jest wystarczająca, jednak 43,7 proc. uznało ją za niewystarczającą. Prawie 1/5 badanych nie ma wyrobionego zdania w tej kwestii.

Ankietowani określali, czy ich zdaniem wykorzystają w przyszłości wiedzę teoretyczną i praktyczną dotyczącą duszpasterstwa młodych, którą zdobywają w ramach formacji seminaryjnej.

Rys. 9. Na ile zgadzasz się ze stwierdzeniem, że w przyszłości jako kapłan wykorzystasz wiedzę teoretyczną i praktyczną dotyczącą duszpasterstwa młodych, którą zdobywasz w ramach formacji seminaryjnej? (Podstawa badania: wszyscy ankietowani; N=50).

Wśród najczęściej wybieranych odpowiedzi 68 proc. badanych stwierdziło, że raczej w przyszłości skorzysta z wiedzy dotyczącej duszpasterstwa młodych, zdobywanej w seminarium. Całkowite przekonanie w tej kwestii wyraziło jedynie 12 proc. Nieco wyższy odsetek respondentów (16 proc.) stwierdził, że raczej się nie zgadza z tym, że wykorzysta wiedzę teoretyczną i praktyczną dotyczącą duszpasterstwa młodych w przyszłej pracy kapłańskiej. Jedynie 4 proc. całkowicie się nie zgadza z tym, że wykorzysta tę wiedzę. Nikt z badanych nie stwierdził, że nie ma zdania w tej kwestii.

W ostatnim, podsumowującym cały kwestionariusz pytaniu, proszono ankietowanych o to, by opisali, co sami robią, żeby przygotować się do roli duszpasterza młodych. W formacji istotną jest świadomość autoformacji i odpowiedzialności za własną przyszłość kapłańską. Pośród najczęściej pojawiających się inicjatyw podejmowanych przez kandydatów do kapłaństwa (N=46) trzeba zauważyć przede wszystkim: uczestnictwo i zaangażowanie się w różne wydarzenia kościelne skierowane do młodych ludzi; przypatrywanie się pracy duszpasterzy; rozmowy i korzystanie z doświadczenia duszpasterzy młodzieży; modlitwę w intencji przyszłej posługi duszpasterskiej; rozmowy z młodymi ludźmi; słuchanie młodych

i poznawanie ich życiowych problemów; praca nad własną formacją; utrzymywanie stałego kontaktu z młodymi ludźmi, czy także organizowanie sobie praktyk pastoralnych związanych z duszpasterstwem młodych. Respondenci rzadziej wymieniali: słuchanie różnych rekolekcji/konferencji w Internecie adresowanych do młodych, słuchanie papieża Franciszka i jego wskazań dla duszpasterstwa; szukanie własnych pomysłów na duszpasterstwo, a także poznawanie celów różnych grup młodzieżowych w Kościele. Jeden z ankietowanych stwierdził, że nie robi w kierunku przygotowania się do przyszłej roli duszpasterza młodych.

6. UWAGI NA ZAKOŃCZENIE

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietacyjnych należy zauważyć, że ponad 90 proc. kandydatów do kapłaństwa miało przed wstąpieniem do seminarium kontakt z różnymi formami duszpasterstwa, zwłaszcza młodzieżowego, a 4/5 badanych w czasie formacji seminaryjnej czynnie angażuje się w duszpasterstwo młodych. Stanowi to pozytywny czynnik, który może w istotny sposób wpłynąć na jakość duszpasterstwa młodych w przyszłości. Alumni znają w jakimś stopniu duszpasterstwo z autopsji, jako jego odbiorców-laikatu, ale też poznają je od strony duszpasterzy. Różnorodność grup religijno-kościelnych, w które przed wstąpieniem do seminarium się angażowali¹⁰, stanowi o bogactwie duchowo-pragmatycznym, które wnoszą w proces formacji seminaryjnej. Widać też, że obecnie dość sporadycznie uczestniczą w ich działalności (70 proc. badanych), choć wcześniej ponad połowa kleryków działała nawet w kilku grupach duszpasterskich. Symptomatyczne jest to, że 15 proc. badanych w ogóle przestało się angażować w duszpasterstwo. Może to wynikać z faktu, że formacja seminaryjna z różnych powodów, np. czas, program, nie pozwala na takie aktywności. Z pewnością jednak klerycy nie powinni się zbyt angażować w duszpasterstwo kosztem czasu własnej formacji.

Powołania kapłańskie rodzą się najczęściej we wspólnotach, które proponują ich członkom pogłębione życie wewnętrzne¹¹. Potwierdza to fakt, że aż 4/5 alumnów wiąże odkrycie powołania z wcześniejszym zaangażowaniem w duszpasterstwo. Należy zauważyć, że prawie 1/5 kleryków z różnych roczników nie umie powiedzieć, czy ich przynależność do grup przyczyniła się do rozwoju powołania. Potrzeba zatem autorefleksji alumnów nad tym zagadnieniem, a także rozeznania

¹⁰ Istnienie wielu różnych form duszpasterstwa specjalistycznego sprzyja asymilacji życia młodych ludzi z wymogami Ewangelii. Zob. P. J. Chmura, *Dynamika religijności współczesnej młodzieży polskiej jako wyzwanie duszpasterskie*, Kraków 2008, s. 306-313.

¹¹ Por. M. Fiałkowski, *Male grupy religijne środowiskiem ewangelizacji młodzieży*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 9 (2014) nr 2 (23), s. 222-226.

wraz z formatorami wszystkich źródeł powołania, kształtujących ich tożsamość jako przyszłych duszpasterzy.

Większość badanych kleryków podkreślało, że w Kościele jest wystarczająca liczba grup młodzieżowych. W duszpasterstwie nie chodzi jednak o liczebność, ale o jakość działań zakorzeniających młodych w Chrystusa¹². Z pewnością wraz z doświadczeniem praktyk seminaryjnych, a także późniejszą pracą kapłańską dochodzi do konfrontacji pojęcia wielości grup młodzieżowych i jakości, skuteczności ich działania. Wydaje się, że dzisiaj należy rozeznawać i poszukiwać nowych form i sposobów dotarcia do młodych, bo niektóre sprawdzone formy duszpasterzowania obecnie już nie działają¹³. Refleksja nad tym stanowi zadanie duszpasterzy, ale powinna być także sygnalizowana kandydatom do kapłaństwa. Badania pokazują, że młodzi ludzie oczekują od kapłanów większego zaangażowania się w duszpasterstwo młodych¹⁴. Zaangażowanie alumnów w działalność duszpasterską musi być jednak dobrze moderowane, unikając klerykalistycznych wizji duszpasterstwa, w kierunku budowania wspólnoty komunii, w której każdy: duszpasterz i młody człowiek jest odpowiedzialny za skuteczność oddziaływań duszpasterskich¹⁵.

Fakt, że większość seminarzystów uczestniczyła w różnych wydarzeniach młodzieżowych, zwłaszcza w Światowych Dniach Młodzieży w Krakowie, świadczy o tym, że zdają sobie sprawę, że duszpasterstwo młodych jest ważne i trzeba je poznawać już w seminarium. Alumni dostrzegli znaczenie ŚDM, które miały ukazać młodym Boga pełnego miłości i miłosierdzia, a także otworzyć ich serca na źródło łaski Bożej¹⁶. Wzięli w nich udział m.in. jako osoby odpowiedzialne za grupy. Ich obecność w Krakowie wskazuje, że chcieli doświadczyć wspólnoty wiary młodych ludzi. Warto zaznaczyć, że większość kleryków, którzy nie byli w Krakowie, nie pojechała tam, ponieważ mieli w tym czasie inne zajęcia, z których nie mogli się zwolnić. ŚDM jest imprezą planowaną z kilkuletnim wyprzedzeniem, dlatego należałoby zadać pytanie, dlaczego alumni w czasie ŚDM mieli inne zajęcia? Ta kwestia wymaga jednak oddzielnego przeanalizowania.

Fakt, że 2/5 alumnów uważa, że formacja seminaryjna w niewystarczający sposób przygotowuje ich do pełnienia przyszłej roli duszpasterzy, może wskazywać na potrzebę zwrócenia większej uwagi na formację pastoralną, ale także ludzką

¹² Por. R. Biel, *Duszpasterstwo w kontekście czasu przełomu*, w: *Współczesne wyzwania teologii pastoralnej*, red. R. Chałupniak, J. Kostorz, Opole 2016, s. 75.

¹³ Por. M. Fiałkowski, *Papieża Franciszka inspiracje dla duszpasterstwa młodzieży*, dz. cyt., s. 95.

¹⁴ Por. K. Pawlina, *Obraz polskiej młodzieży przed Światowymi Dniami Młodzieży 2016*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 28 (2015) nr 4, s. 185.

¹⁵ Por. A. Przybecki, *Kościół musi wyruszyć w drogę. Polskie duszpasterstwo w poszukiwaniu duchowych korzeni*, „Teologia Praktyczna” 13 (2012), s. 36-37.

¹⁶ Por. A. Wiech, *Światowe Dni Młodzieży w Krakowie nadzieją dla Kościoła*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 9 (2016), nr 1 (30), s. 21-23.

alumnów. Wymienione przez nich konkretne działania, które podejmują z własnej inicjatywy, aby dobrze przygotować się do przyszłej roli duszpasterza są dowodem tego, że jest to dla nich ważny obszar przyszłej pracy. Jak wynika z badań, klerycy zdają się dostrzegać mankamenty obecnego modelu formacji, która w pełni nie przygotowuje ich na spotkanie ze współczesnym człowiekiem, zwłaszcza młodym. Współczesna młodzież oczekuje dzisiaj ludzkiego podejścia; rozmowy, wysłuchania i zrozumienia jej problemów, słowem – duszpasterstwa bliskości. Będzie to możliwe, jeśli duszpasterz sam najpierw się tego nauczy i zintegruje własną osobowość. Bycie blisko młodych, okazywanie im cierpliwości, to w istocie bycie kimś „starszym”, czyli prezbiterem pełniącym funkcję duszpasterza¹⁷. Całościowa formacja seminaryjna alumnów, a szczególnie pastoralna, ukierunkowana na prowadzenie w przyszłości powierzonych sobie ludzi, nie może być oderwana od rozumienia posłannictwa i roli kapłana we współczesnym świecie¹⁸. Wydaje się więc, że praktyki pastoralne w seminarium powinny być autentycznie życiodajne w rozwoju powołania, w perspektywie przyszłego życia kapłańskiego, nieimprowowane, a dobierane z niezwykłą starannością¹⁹.

Bibliografia

Biel R., *Duszpasterstwo w kontekście czasu przelomu*, w: *Współczesne wyzwania teologii pastoralnej*, red. R. Chałapniak, J. Kostorz, Opole 2016, s. 67-77.

Ceglarek R., *Formacja pastoralna alumnów w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie w latach 1926-1991*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 9 (2014) nr 3 (24), s. 225-250.

Chmura P.J., *Dynamika religijności współczesnej młodzieży polskiej jako wyzwanie duszpasterskie*, Kraków 2008.

Fiałkowski M., *Małe grupy religijne środowiskiem ewangelizacji młodzieży*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 9 (2014) nr 2 (23), s. 213-228.

Fiałkowski M., *Papieża Franciszka inspiracje dla duszpasterstwa młodzieży*, „Polonia Sacra” 20 (2016) nr 4 (45), s. 87-99.

Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska Pastores dabo vobis*, Poznań 2005.

Jeżyna K., *Odpowiedzialność Kościoła za dar zbawienia*, „Studia Theologica Varsaviensia” 2 (2015), s. 89-105.

¹⁷ Por. J. K. Przybyłowski, *Era młodzieżowa w Kościele trwa*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 29 (2016) nr 4, s. 13.

¹⁸ Por. J. Socha, A. Świeżyński, *Niektóre słabości polskiej formacji seminaryjnej – uwagi na marginesie dyskusji „Jak uformować przyszłych kapłanów?”*, „Studia Gdańskie” 23 (2008), s. 382.

¹⁹ Por. R. Selejdak, *Formacja seminarzystów wobec wyzwań współczesnego świata*, „Veritati et Caritati” 4 (2015), s. 227; J. Socha, A. Świeżyński, *Niektóre słabości polskiej formacji seminaryjnej – uwagi na marginesie dyskusji „Jak uformować przyszłych kapłanów?”*, s. 379.

Kamiński R., *Pojęcie i specyfikacja teologii pastoralnej*, w: *Status naukowy teologii pastoralnej*, red. J. Mikołajec, Opole 2003, s. 16.

Kurosz J., *Duszpasterstwo młodzieży w ogólnopolskich programach duszpasterskich (2000-2015)*, „Teologia Praktyczna” 16 (2015), s. 79-94.

Lipiec D., *Teologiczne podstawy duszpasterstwa młodzieży*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 9 (2014) nr 2 (23), s. 9-31.

Lipiec D., *The implications of the teaching of Pope Francis for youth ministry during World Youth Day in Krakow*, „Roczniki Teologii Katolickiej” 15 (2016) nr 2, s. 137-147.

Pawlina K., *Obraz polskiej młodzieży przed Światowymi Dniami Młodzieży 2016*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 28 (2015) nr 4, s. 172-187.

Pawlina K., *World Youth Day. From John Paul II to Francis*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 29 (2016) nr 2, s. 200-208.

Przybecki A., *Kościół musi wyruszyć w drogę. Polskie duszpasterstwo w poszukiwaniu duchowych korzeni*, „Teologia Praktyczna” 13 (2012), s. 33-41

Przybyłowski J.K., *Duszpasterstwo jako działalność ludzka*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 9 (2014) nr 3 (24), s. 73-84.

Przybyłowski J.K., *Era młodzieżowa w Kościele trwa*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 29 (2016) nr 4, s. 16-20.

Selejda R., *Formacja seminarzystów wobec wyzwań współczesnego świata*, „Veritati et Caritati” 4 (2015), s. 201-232.

Sobór Watykański II, *Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim Gravissimum educationis*, Poznań 2002.

Socha J., Świeżyński A., *Niektóre słabości polskiej formacji seminarystów – uwagi na marginesie dyskusji „Jak uformować przyszłych kapłanów?”*, „Studia Gdańskie” 23 (2008), s. 373-382.

Wiech A., *Światowe Dni Młodzieży w Krakowie nadzieją dla Kościoła*, „Warszawskie Studia Pastoralne” 9 (2016), nr 1 (30), s. 11-24.

Streszczenie

Artykuł na podstawie badań ankietowych, przeprowadzonych wśród 50 seminarzystów ukazuje stosunek przyszłych duszpasterzy do duszpasterstwa młodzieży. Nierzadko alumni swoje powołanie odkrywają dzięki zaangażowaniu w duszpasterstwo Kościoła. W seminarium alumni dokonują rozeznania sytuacji duszpasterskiej Kościoła, biorą udział w działaniach grup młodzieżowych, uczestniczą w wydarzeniach skierowanych do młodych np. w Światowych Dniach Młodzieży, a także dbają o autoformację. Odpowiedzialne podejście alumnow do formacji sprawia, że są oni przyszłością duszpasterstwa młodych.

Słowa kluczowe: *duszpasterstwo młodzieży, formacja pastoralna, formacja seminaryjna, klerycy, Kościół katolicki, młodzież, przyszli duszpasterze, Światowe Dni Młodzieży*

Summary

Candidates for Priesthood and the Prospects of Pastoral Work:
A Research on the Attitude of Future Pastors to the Youth Ministry

The paper is based on a survey conducted among 50 seminarians and it reveals the attitude of future pastors to the youth ministry. They often discover their vocation by engaging in pastoral work. In the seminary the students learn about Church's ministry, they take part in the activities of youth groups and get involved in the events for young people such as the World Youth Day. The seminarians also progress in their spiritual formation and their responsible attitude towards it could make them good future pastors of the young people.

Keywords: *youth ministry, pastoral formation, seminary formation, Catholic Church, seminarians, youth, future priests, World Youth Day*